

Oświadczenie o stanie kontroli zarządczej
Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych¹⁾

za rok 2022

(rok, za który składane jest oświadczenie)

Dział I²⁾

Jako osoba odpowiedzialna za zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej, tj. działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy, a w szczególności dla zapewnienia:

- zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi,
- skuteczności i efektywności działania,
- wiarygodności sprawozdań,
- ochrony zasobów,
- przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania,
- efektywności i skuteczności przepływu informacji,
- zarządzania ryzykiem,

oświadczam, że ~~w kierowanym/kierowanych przeze mnie działach administracji rządowej³⁾/w kierowanej przeze mnie jednostce sektora finansów publicznych*~~

Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych

(nazwa/nazwy działu/działów administracji rządowej/nazwa jednostki sektora finansów publicznych¹⁾)

Część A⁴⁾

w wystarczającym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza.

Część B⁵⁾

w ograniczonym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza.

Zastrzeżenia dotyczące funkcjonowania kontroli zarządczej wraz z planowanymi działaniami, które zostaną podjęte w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej, zostały opisane w dziale II oświadczenia.

Część C⁶⁾

nie funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza.

Zastrzeżenia dotyczące funkcjonowania kontroli zarządczej wraz z planowanymi działaniami, które zostaną podjęte w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej, zostały opisane w dziale II oświadczenia.

Część D

Niniejsze oświadczenie opiera się na mojej ocenie i informacjach dostępnych w czasie sporządzania niniejszego oświadczenia pochodzących z:⁷⁾

- monitoringu realizacji celów i zadań,
- samooceny kontroli zarządczej przeprowadzonej z uwzględnieniem standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych⁸⁾,
- procesu zarządzania ryzykiem,
- audytu wewnętrznego,
- kontroli wewnętrznych,
- kontroli zewnętrznych,
- innych źródeł informacji: Sprawozdania z załatwiania skarg, wniosków i petycji w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych w 2022 roku, oświadczeń o stanie kontroli zarządczej za rok 2022 złożonych przez Członków Zarządu Zakładu, kierujących komórkami organizacyjnymi Centrali ZUS, dyrektorów oddziałów ZUS oraz dyrektora Centrum Informatyki w Opolu.

Jednocześnie oświadczam, że nie są mi znane inne fakty lub okoliczności, które mogłyby wpłynąć na treść niniejszego oświadczenia.

Warszawa, 2 marca 2023 r.
(miejscowość, data)

.....
(podpis ministra/kierownika jednostki)

* Niepotrzebne skreślić.

Dział II⁹⁾

1. Zastrzeżenia dotyczące funkcjonowania kontroli zarządczej w roku ubiegłym.

Kontrola zarządcza funkcjonowała w ograniczonym stopniu w zakresie:

- 1) terminowej i efektywnej obsługi kont płatników składek, w szczególności w zakresie podejmowania działań zmierzających do odzyskania należności z tytułu składek oraz przeciwdziałania przedawnieniom należności, a także obsługi wniosków o ulgę w spłacie należności;
- 2) niewystarczającego stanu zatrudnienia lekarzy orzekających w ZUS, zagrażającemu zapewnieniu sprawnej i efektywnej realizacji zadań ustawowych ZUS;
- 3) długu technologicznego w eksploatowanych systemach i infrastrukturze IT.

Należy opisać przyczyny złożenia zastrzeżeń w zakresie funkcjonowania kontroli zarządczej, np. istotną słabość kontroli zarządczej, istotną nieprawidłowość w funkcjonowaniu jednostki sektora finansów publicznych albo działu administracji rządowej, istotny cel lub zadanie, które nie zostały zrealizowane, niewystarczający monitoring kontroli zarządczej, wraz z podaniem, jeżeli to możliwe, elementu, którego zastrzeżenia dotyczą, w szczególności: zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi, skuteczności i efektywności działania, wiarygodności sprawozdań, ochrony zasobów, przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania, efektywności i skuteczności przepływu informacji lub zarządzania ryzykiem.

2. Planowane działania, które zostaną podjęte w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej w zakresie:

- 1) terminowej i efektywnej obsługi kont płatników składek, w szczególności w zakresie podejmowania działań zmierzających do odzyskania należności z tytułu składek oraz przeciwdziałania przedawnieniom należności, a także obsługi wniosków o ulgę w spłacie należności:
 - a) rozwój i usprawnianie narzędzi informatycznych wykorzystywanych w obszarze dochodów przy obsłudze kont płatników składek (w tym w zakresie rozliczeń, monitorowania należności zagrożonych przedawnieniem, odpisywania należności przedawnionych, umarzania należności o niskich kwotach z mocy prawa) oraz wspierających proces przymusowego dochodzenia należności;
 - b) wdrożenie od stycznia 2024 r. systemowej blokady przyjmowania przez ZUS korekt dokumentów rozliczeniowych od płatników składek;
 - c) monitorowanie jakości danych na kontach płatników składek oraz poprawności realizacji procesów w zakresie obsługi kont płatników oraz realizacji wniosków o ulgi, w tym identyfikacja obszarów wymagających wdrożenia działań korygujących w oddziałach i monitorowanie ich realizacji;
 - d) kontynuowanie systemowego i masowego przekazywania płatnikom składek korespondencji o braku wpłat, braku dokumentów rozliczeniowych i zbliżającym się terminie płatności raty (za pośrednictwem PUE ZUS i tradycyjnej korespondencji masowej) w celu zapewnienia bieżących informacji związanych z obsługą konta płatnika składek;
 - e) kontynuacja projektów odmiejszczenia obsługi kont płatników składek w celu usprawnienia procesu ich obsługi;
- 2) niewystarczającego stanu zatrudnienia lekarzy orzekających w ZUS, zagrażającemu zapewnieniu sprawnej i efektywnej realizacji zadań ustawowych ZUS:
 - a) zmiany organizacyjne polegające na zmianie właściwości terytorialnej oraz wspomaganie terenowych jednostek organizacyjnych w celu zapewnienia terminowości wydawania orzeczeń (odmiejszczenie);
 - b) działania zmierzające do uzupełnienia stanu zatrudnienia lekarzy orzekających w ZUS;
- 3) długu technologicznego w eksploatowanych systemach i infrastrukturze IT:
 - a) kontynuacja projektu migracji platformy Itanium na IaaS;
 - b) migracja motoru bazy danych Postgres PUE ZUS do wersji aktualnej.

Należy opisać kluczowe działania, które zostaną podjęte w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej w odniesieniu do złożonych zastrzeżeń, wraz z podaniem terminu ich realizacji.

Dział III¹⁰⁾

Działania, które zostały podjęte w ubiegłym roku w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej.

1. Działania, które zostały zaplanowane na rok, którego dotyczy oświadczenie:

- 1) W celu poprawy efektywności i terminowości podejmowania działań związanych z przymusowym dochodzeniem należności z tytułu składek oraz przeciwdziałaniem przedawnieniom należności między innymi:
 - kontynuowano prace nad dostosowaniem aplikacji w obszarze dochodów do zmian ustawowych w zakresie ograniczania kosztów egzekucyjnych i rozliczania wpływów z egzekucji dla postępowań prowadzonych od 20 lutego 2021 r., a także podjęto prace w celu rozwijania funkcjonalności wspierających realizację zadań związanych dochodzeniem należności, m.in. w zakresie obsługi zbiegów egzekucji oraz obsługi zabezpieczeń należności,
 - zmieniono tryb i zasady przyjmowania przez ZUS korekt dokumentów rozliczeniowych na tle rozwiązań w ramach Polskiego Ładu oraz dla zachowania jakości i kompletności zapisów na kontach płatników składek uruchomiono

proces miesięcznego informowania płatników o braku wpłaty i braku deklaracji, a także rozpoczęto prace nad wprowadzeniem systemowej blokady dla przyjmowania korekt dokumentów od stycznia 2024 r.,

- weryfikowano prawidłowość obsługi kont płatników składek, w tym w zakresie utrzymania standardów dla celów strategicznych i kluczowych oraz stopnia realizacji celów indywidualnych określonych w Programach Stabilizacji Pracy, a także monitorowano obsługę postępowań wyjaśniających prowadzonych dla spraw dotyczących wsparcia dla płatników składek w ramach Tarcz Antykryzysowych,
 - przekazywano dyrektorom oddziałów ZUS cyklicznie informacje zarządcze w celu identyfikacji obszarów, w których należy podjąć działania zmierzające do zwiększenia jakości i terminowości obsługi kont płatników składek, a w konsekwencji dochodzenia należności,
 - zbudowano narzędzia do masowej i automatycznej komunikacji z płatnikami składek w celu przekazywania informacji związanych z obsługą konta płatnika, co umożliwiło: (i) wysyłanie zawiadomień o braku dokumentów rozliczeniowych z wykorzystaniem profilu płatnika na PUE ZUS (średnio miesięcznie 152 tys., łącznie w 2022 r. – 1,8 mln zawiadomień) lub tradycyjnej korespondencji masowej (średnio miesięcznie 42 tys., łącznie w 2022 r. – 513 tys. zawiadomień), (ii) zamieszczanie na profilu płatnika na PUE ZUS komunikatu o braku wpłat składek za ostatni miesiąc (średnio miesięcznie 235 tys., łącznie w 2022 r. – 2,8 mln komunikatów), (iii) rozpoczęcie wysyłania (od listopada 2022 r.) na profil płatnika na PUE ZUS informacji o terminie raty wyznaczonej w kolejnym miesiącu dla płatników z zawartym układem ratałnym na spłatę zadłużenia, (iv) zamieszczenie na profilach aktywnych płatników na PUE ZUS pisma o wprowadzeniu terminu ograniczającego możliwości korygowania dokumentów rozliczeniowych.
- 2) Dla zapewnienia terminowej obsługi spraw w zakresie ustalania uprawnień i wypłaty świadczeń krótkoterminowych między innymi:
- monitorowano terminowość i poprawność obsługi spraw w zakresie ustalania uprawnień i wypłaty świadczeń krótkoterminowych w oddziałach ZUS, w tym monitorowano sprawy, w których wystąpiły nadpłaty z winy ZUS lub odsetki od nieterminowej wypłaty i kierowano zalecenia do oddziałów ZUS,
 - monitorowano terminowość obsługi wniosków o wydawanie decyzji i wyjaśnień w oddziałach ZUS,
 - dostosowano aplikacje w obszarze świadczeń krótkoterminowych do przepisów ustawy z dnia 24 czerwca 2021 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw, a także wdrożono zmiany funkcjonalności zapewniające sprawniejszą obsługę spraw oraz wzmocniające mechanizmy weryfikacji, monitorowania i kontroli spraw zasiłkowych, w tym m.in. poprzez integrację narzędzi informacyjnych oraz ich częścią automatyzację czynności w procesie przyznawania i wypłaty świadczeń krótkoterminowych,
 - wdrożono projekt odmiejszczenia obsługi spraw o świadczenia krótkoterminowe w oddziałach ZUS,
 - występowano z wnioskami dotyczącymi zmian legislacyjnych oraz uczestniczono w pracach legislacyjnych zmierzających do uproszczenia procesu przyznawania i wypłaty świadczeń krótkoterminowych.
- 3) W zakresie obsługi zdarzeń naruszenia ochrony danych osobowych w związku ze skalą nowych zadań ZUS oraz realizacją akcji masowych:
- kontynuowano realizację szkoleń z zakresu ochrony danych osobowych, zwiększających poziom świadomości oraz wiedzy pracowników Zakładu,
 - kontynuowano wydawanie rekomendacji IOD w zakresie ochrony danych osobowych,
 - zarządzano rejestrem czynności przetwarzania, w tym dokonywano jego aktualizacji na podstawie informacji otrzymanych od właścicieli procesów przetwarzania,
 - kontynuowano przeprowadzanie oceny skutków dla ochrony danych dla procesów, a także projektów i innych wdrażanych inicjatyw,
 - kontynuowano realizację audytów zapewnienia zgodności przetwarzania danych z przepisami o ochronie danych osobowych w Zakładzie,
 - zmodyfikowano aplikację dedykowaną obsłudze incydentów podejrzenia naruszenia ochrony danych osobowych „Rejestr Naruszeń Ochrony Danych Osobowych” w celu optymalizacji obsługi prowadzonych postępowań,
 - wdrożono moduł narzędzia e-Risk umożliwiający optymalizację procesu przeprowadzania oceny skutków dla ochrony danych.
- 4) W odniesieniu do wydłużających się postępowań o zamówienie publiczne w zakresie kluczowych usług IT, w szczególności dotyczących systemu KSI ZUS oraz PUE ZUS, w wyniku rywalizacji zainteresowanych podmiotów i radykalnej intensyfikacji działań w zakresie wnoszenia środków ochrony prawnej między innymi:
- zarządzano ryzykiem wcześniejszego zakończenia umów lub środków poprzez monitorowanie terminów expiracji umów oraz wyczerpania środków finansowych,
 - prowadzono miesięczny monitoring realizacji postępowań o zamówienia publiczne o wartości równej lub przekraczającej 130 tys. zł, w szczególności w zakresie terminowości przekazywania wniosków zakupowych do opinii i realizacji w świetle terminów wskazanych w Planie postępowań.
- 5) W zakresie działań zmierzających do zmniejszenia długu technologicznego w eksploatowanych systemach i infrastrukturze IT oraz niedostosowania systemów IT ZUS do rozwiązań chmurowych:
- a) zrealizowano zmiany organizacyjne mające na celu usprawnienie realizacji zadań, komunikacji i przypisanie odpowiedzialności w zakresie obszaru IT – z dniem 1 lipca 2022 r. uruchomiono Centrum Informatyki;

- b) kontynuowano realizację projektu migracji motoru bazy danych DB2 – dokonano produkcyjnej migracji motoru bazy danych DB2 do v 12 FL 5xx;
- c) kontynuowano projekt migracji platformy Itanium na IaaS, w tym m.in. zakończono przygotowanie do migracji elementów HP-UX do architektury x86 (IaaS);
- d) kontynuowano działania zmierzające do wdrożenia rozwiązań chmurowych, w tym w zakresie realizacji takich zadań jak: Polski Bon Turystyczny, PUE ZUS, Platforma Mobilna ZUS, obsługa świadczeń dla rodzin;
- e) kontynuowano prace związane z realizacją Programu Budowy Systemu Cyberbezpieczeństwa w ZUS.

Należy opisać najistotniejsze działania, jakie zostały podjęte w roku, którego dotyczy niniejsze oświadczenie w odniesieniu do planowanych działań wskazanych w dziale II oświadczenia za rok poprzedzający rok, którego dotyczy niniejsze oświadczenie. W oświadczeniu za rok 2010 nie wypełnia się tego punktu.

2. Pozostałe działania:

W ramach działań mających na celu wzmocnienie kontroli zarządczej w obszarze ochrony danych osobowych między innymi:

- 1) rozszerzono zapisy „Polityki ochrony danych osobowych w ZUS”, integrując regulacje z obszaru ochrony danych osobowych w ramach jednego wewnętrznego aktu prawnego, które dotychczas były rozproszone w innych wewnętrznych regulacjach,
- 2) prowadzono bieżącą obsługę naruszeń ochrony danych osobowych, w tym współpracowano z Polską Organizacją Turystyczną w zakresie naruszeń dotyczących Polskiego Bonu Turystycznego,
- 3) opracowano klauzule informacyjne dla klientów ZUS,
- 4) komórka Ochrony Danych Osobowych uczestniczyła w pracach wdrożeniowych dotyczących kluczowych dla Zakładu inicjatyw w celu zapewnienia ochrony danych osobowych, m.in. Rodzinnego Kapitału Opiekuńczego, przyznania i wypłaty w roku 2022 tzw. „14 emerytury”, obsługi wniosków o świadczenie pieniężne dla podmiotów poszkodowanych w związku z sytuacją ekologiczną na rzece Odrze, obsługi wniosków o świadczenie związane z pomocą obywatelom Ukrainy, elektronicznej wymiany danych pomiędzy ZUS i Ministerstwem Finansów, wprowadzenia mLegitymacji dostępnej w aplikacji mObywatel, wdrożenia aplikacji mobilnej mZUS oraz obsługi wniosków m.in. „Dobry start” i 500+ za jej pośrednictwem.

Należy opisać najistotniejsze działania, niezaplanowane w oświadczeniu za rok poprzedzający rok, którego dotyczy niniejsze oświadczenie, jeżeli takie działania zostały podjęte.

Objaśnienia:

- ¹⁾ Należy podać nazwę ministra, ustaloną przez Prezesa Rady Ministrów na podstawie art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 199 i Nr 80, poz. 717, z 2004 r. Nr 238, poz. 2390 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 169, poz. 1414 i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 170, poz. 1217 i Nr 220, poz. 1600, z 2008 r. Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 42, poz. 337, Nr 98, poz. 817, Nr 157, poz. 1241 i Nr 161, poz. 1277 oraz z 2010 r. Nr 57, poz. 354), a w przypadku gdy oświadczenie sporządzane jest przez kierownika jednostki, nazwę pełnionej przez niego funkcji.
- ²⁾ W dziale I, w zależności od wyników oceny stanu kontroli zarządczej, wypełnia się tylko jedną część z części A albo B, albo C przez zaznaczenie znakiem "X" odpowiedniego wiersza. Pozostałe dwie części wykreśla się. Część D wypełnia się niezależnie od wyników oceny stanu kontroli zarządczej.
- ³⁾ Minister kierujący więcej niż jednym działem administracji rządowej składa jedno oświadczenie o stanie kontroli zarządczej w zakresie wszystkich kierowanych przez niego działów, obejmujące również urząd obsługujący ministra. Oświadczenie nie obejmuje jednostek, które nie są jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 96, poz. 620, Nr 123, poz. 835, Nr 152, poz. 1020 i Nr 238, poz. 1578).
- ⁴⁾ Część A wypełnia się w przypadku, gdy kontrola zarządcza w wystarczającym stopniu zapewniła łącznie wszystkie następujące elementy: zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi, skuteczności i efektywności działania, wiarygodności sprawozdań, ochronę zasobów, przestrzeganie i promowanie zasad etycznego postępowania, efektywności i skuteczności przepływu informacji oraz zarządzanie ryzykiem.
- ⁵⁾ Część B wypełnia się w przypadku, gdy kontrola zarządcza nie zapewniła w wystarczającym stopniu jednego lub więcej z wymienionych elementów: zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi, skuteczności i efektywności działania, wiarygodności sprawozdań, ochrony zasobów, przestrzeganie i promowanie zasad etycznego postępowania, efektywności i skuteczności przepływu informacji lub zarządzania ryzykiem, z zastrzeżeniem przypisu 6.
- ⁶⁾ Część C wypełnia się w przypadku, gdy kontrola zarządcza nie zapewniła w wystarczającym stopniu żadnego z wymienionych elementów: zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi, skuteczności i efektywności działania, wiarygodności sprawozdań, ochronę zasobów, przestrzeganie i promowanie zasad etycznego postępowania, efektywności i skuteczności przepływu informacji oraz zarządzania ryzykiem.
- ⁷⁾ Znakiem "X" zaznaczyć odpowiednie wiersze. W przypadku zaznaczenia punktu "innych źródeł informacji" należy je wymienić.
- ⁸⁾ Standardy kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych ogłoszone przez Ministra Finansów na podstawie art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.
- ⁹⁾ Dział II sporządzany jest w przypadku, gdy w dziale I niniejszego oświadczenia zaznaczono część B albo C.
- ¹⁰⁾ Dział III sporządza się w przypadku, gdy w dziale I oświadczenia za rok poprzedzający rok, którego dotyczy niniejsze oświadczenie, była zaznaczona część B albo C lub gdy w roku, którego dotyczy niniejsze oświadczenie, były podejmowane inne niezaplanowane działania mające na celu poprawę funkcjonowania kontroli zarządczej.